

GEN. MacARTHUR (na desni) je po odhodu s Filipinov Japoncem zavrnil, "mi se vrnemo!" Svojo obljubo je izpolnil. Postojanke, ki jih je zavzel pred nekaj tedni z invazijem Filipinov, utrjuje in Japonci izgubljajo. V sredi na sliki je Sergio Omega, predsednik Filipinov, na levi pa lt. gen. Richard Southerland.

Nova Francija se obrača na levo

PRIVILEGIRANI SLOJI V "NORMALNIH" CASIH NAJBOLJ "PATRIOTICNI" IN V PREIZKUŠNJAH NAJMANJ ZANESLJIVI. — LJUDSTVO HOČE KONEC STAREMU REDU

Harold J. Laski

(Profesor Harold J. Laski je svetovno znan socialistični intelektualac in podpredsednik angleške delavske stranke.)

Ravnokar sem se vrnil iz Pariza, kjer sem bil na obisku kot bratski delegat na prvi konvenciji francoske socialistične stranke od leta 1940.

Zame je bila to globokočutna skušnjava. Pariz se navidezno ni dosti spremenil. A ko prideš enkrat z vzletališča Le Bourget, so duhovne razlike v primeri z letom 1939 jako vidne.

Pariz ni le mesto brez kurjave, z razsvetljavo samo ob večerih in s hrano, ki je v vsakem primeru nezadostna; razen podzemne železnice ni v njemu skoro nobene druge transportacije.

Srečavate ljudi, ki so vzlic ve-sele zavesti osvobodjenja polni zmedenosti in v negotovosti. Ne vedo še poti, po kateri gredo.

Nejasno jim je, kakšen značaj dobi njihna stalna vlada. Na pram drugim ljudstvom zavezniške fronte so nezaupni, menda zato, ker še ne vedo, kaj mislijo o Franciji in v kakšnih odnosih so ali bodo z njo. Povsod čutite mešane občutke strahu in ponosa; strahu, ker se je Vichy sploh mogel zgoditi, in ponosa, ker je uporniško gibanje v osvoboditvi Francije igralo tako veliko vlogo.

Socialistični kongres je bil v teh okoliščinah še posebno impresiven.

Zbor mladih ljudi

Skoro tisoč delegatov se je zbralo iz vseh krajev Francije, moških, pa tudi žensk. To je bil v veliki meri mladinski kongres; večini delegatov je bilo izpod 40 let.

Skoro vsi so imeli iz svojihkušenj pod okupacijo enako povest — povest groze, ki se čuje kot da doni iz mučilnice v srednjem veku.

Neki delegat je pravil, da ni skozi ves čas vichyske vlade spal nobenkrat več kot štiri noči v isti hiši. Eden izmed njih je prišel na kongres skoro naravnost iz ječe. Drugi se je posvetil organiziranju za pobege angleških in ameriških letalcev iz Francije; tretji je podvzel še nevarnejšo nalogo poslušati poročila angleškega radia in organiziral širjenje tistih vesti v območju 50 kv. milij. Neki delegat

mi je pripovedoval, kako ga je gestapo zasliševal in mučil. Zverstva, ki so jih uganjali nad njim, ne prenesem niti toliko, da jih bi mogel popisati na papir.

Naciji imajo še mnogo Francozov

Skoro tretjina delegatov ima sorodnike v nemškem ujetništvu, ali pa so tam na prisilnem delu. Mnogi izmed njih so se sešli na tem kongresu prvič od kar je Petain kapituliral. Nisem eden onih, ki se bi lahko udal čuvstvom, a še nikoli nisem videl moških in žensk, ki se bi tako predali čuvstvenosti kot so se na tem kongresu. Strankin tajnik Daniel Mayer mi je dejal: "Prej smo bili kakor duhovci; sedaj smo spet možje in žene."

Na levo brez dvoma

Nobenega dvoma ni, da se francosko ljudstvo pomika na levo. Očividno je, da so glavni viri kolaboratorjev prihajali iz privilegiranih slojev, najjačja sila podtalnega gibanja pa iz delavskega razreda.

Obiskovalec ne more niti za hip podvomiti, da je de Gaulle vsem patriotičnim Francozom simbol tiste Francije, ki se je želela upirati; in nihče ne more dvomiti, da se bo o tem, kaj Francija bo, odločilo šele ko

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Oto je smel v Evropo, dočim socialist Deutsch ne dobi dovoljenja

Podpredsednik angleške delavske stranke Harold Laski je ostro prijel tiste zavezniške kroge, ki podpirajo težnje habsburžanov po zavladanju v centralni Evropi. Na istem shodu v Angliji je avstrijski socialist Oskar Pollack dejal, da če se bo ljudstva osvobojenih dežel zares vprašalo, kakšno obliko vlade si žele, bo precej manj kraljev kot jih je bilo.

Podtajnik angleškega ministrstva za vnanje zadeve Richard Law je dne 15. nov. v zbornici v odgovor na Laskijeve očitke dejal, da angleška vlada ne deluje za povrnitev Ottona na prestol. Ni pa pojasnil, da mu ne nasprotuje, niti ne, da ne podpira onih, ki so bili steber demokracije v Avstriji.

Revija Nation z dne 11. nov. pravi med drugim: "Po polomu 'habsburške legije' leta 1943 so na Ottona vsi pozabili. Ne pa njegovi prijatelji v državnem departmentu. Dne 2. nov. je ta nadvojvoda prišel v Lisbno. Frederick Kuh brzojavlja o verodostojni govorici, da čim bo Avstrija osvobodjena, se bo smel Otto v njo svobodno vrniti. To zagotovilo je baje dobil od ameriške vlade.

Je res genljivo, s kakšno vneto se naši uradniki v Washingtonu trudijo pomagati beguncem k vsem ugodnostim za komaden povratek v Evropo. Njihovo početje bi bilo še bolj odobravanja vredno, če se bi dalo enake prilike tudi tistim, ki niso dvorne krvi. Dočim je bilo Ottonu čisto lahko skozi vse komplikacije, ki so v teh časih v zvezi s potovanji, namreč preskrbeti vize, dovoljenja in transportacijo, pa čaka v New Yorku avstrijski socialistični voditelj Julius Deutsch na taka dovoljenja za potovanje v Anglijo že mesece in mesece.

Enake nepravilnosti, kot Deutsch, imajo mnogi znani italijanski antifašisti, in španski republikanci. Včeraj je smel na pot rumunski Karol, danes Otto. Kralji in nadvojvode ter Frankovi pronacijski agenti se smejo svobodno gibati, ne pa antifašisti.

V nedeljo 26. novembra konferenca JSZ in Prosvetne matice v Waukeganu

Krajevna organizacija Prosvetne matice in JSZ za severni Illinois in Wisconsin ima svoje redne konference dvakrat na leto. Druga letošnja konferenca se bo vršila to nedeljo 26. novembra v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu. Prične se ob 10. dopoldne.

Vsa pridružena društva v naselbinah tega okrožja so bila povabljena, da izvolijo delegate na to zborovanje. Na dnevnem redu je mnogo stvari, o katerih lahko konstruktivno razpravljamo v svrhu, da izboljšamo in povečamo naše aktivnosti.

Dobro bi se bilo pomeniti, kako pričeti z obnavljanjem našega dela na prosvetnem polju, ko bo vojne konec in bodo dani za uspevanje dramatične in glasbe med nami spet boljši pogoji.

Sedaj so v glavnem vse naše aktivnosti osredotočene na reaktivno, in deloma na politično ak-

cijo v pomoč ljudstvu Slovenije in ostale Jugoslavije. Gotovo se bo na konferenci v nedeljo o tem precej poročalo in govorilo, ker pridejo zastopniki skupaj iz raznih naselbin.

Poročano bo, kakšen je položaj z ozirom na to gibanje v naši javnosti, oziroma kdo v tema akcijama pomaga, in kdo jima še vedno nasprotuje, vzlic temu, da je vsem znano, komu v prid delujejo "domobranci" tam in njihovi pristaši tukaj.

Dalje je v našo korist, da sledimo političnemu in ekonomskemu razvoju v tej deželi, kajti ko bo vojne konec, se bomo veselili zmage, a ob enem bo nastala za našeto delavcev skrb, kam za delom in kako prebiti brezposelnost, dokler bo trajala. Vprašanje je tudi, če je tu sploh že kak načrt kako jo odpraviti, kadar nastane.

Lahko bomo rekli besedo ali

Ubitih v tej vojni že dosedaj veliko več kot v prejšnji

Joseph Stalin je na predvečer 27. obletnice boljševiške revolucije v svojem govoru posebno poudaril, da znašajo nemške izgube na ruskih bojiščih 8.950.000 mož ubitih ali pa ujetih. Ubitih je nedvomno kakih pet milijonov.

Nemci so na te Stalinove ugotovitve dne 13. novembra svetu s svojo novinsko agencijo DNB sporočili, da je rdeča armada izgubila v 41 mesecih vojne 32.000.000 mož. Izmed njih je bilo 13.400.000 ubitih.

Nedvomno so nemške številke precej pretirane. Toda ako so Stalinovi podatki o nemških izgubah točni, znašajo ruske po nmenju tudi nevtralnih vojniševšakov znatno več kakor Hitlerjeve. Po njihovi mnenju so bile ruske večje kot nemške že od začetka vojne, ko je udaril v sovjetske stepe Hitlerjev blitzkrieg, bile so večje v obrambi Stalingrada in potem v sovjetski ofenzivi. Koliko večje, o tem si niso edini.

Torej sta že samo ti dve armadi utrpeli večje izgube kot pa so znašale v prejšnji vojni skupno na vseh bojiščih. Tudi takrat so bile ruske in nemške največje in na tretjem mestu francoske.

V svetovni vojni št. I je bilo po podatkih, ki se jih je zbralo pozneje, 8.538.315 ubitih in 21.656.100 ranjenih.

Žrtve v življenjih bodo torej sedaj veliko višje, enako tudi število ranjenec. Pa tudi materialne žrtve in stroški vojne so že sedaj tolikšni, da so tiste iz prejšnje vojne v primeri s sedanjimi le "malenkost".

V Grčiji glad in nemiri

Dasi je Grčija v tej vojni ena izmed najbolj obubožanih dežel, je v nji vzlic pomanjkanju toliko notranjega boja o vprašanju bodoče oblike vlade kot v malokateri. V Atenah so spopadi med strujami nekaj vsakdanjega.

Čemu Španije treba na mirovni konferenci?

Diktator Franco je ob neki priliki omenil, da se bi moralo na bodoči mirovni konferenci dati sedež tudi nevtralnemu dežlam in Španija je ena izmed njih. Ko je neki angleški poslanec vlado vprašal, kaj misli o Francovi izjavi, je podtajnik zunanjih zadev odgovoril, da zavezniški nevtalceval na mirovno konferenco ne bodo vabili.

Bil bi škandal, ako se bi Franco, ki je Hitlerju ves čas pomagal, kar naenkrat vabilo z zeleni mizi, da bi sodeloval v odločevanju bodoče usode sveta

dve tudi o izidu volitev, čuli bomo referate in pa poročila o stanju naših publikacij, o Prosvetni matiči in naših aktivnostih v splošnem.

Nam niso verjeli! Ali bodo dr. L. Kuharju?

Slovenski duhovnik, eden izmed voditeljev predvojne klerikalne stranke, priznava izdajstva svojih ljudi in jim kliče na pravo pot, dočim jih njegovi pristaši tukaj še vedno ZAGOVARJAJO in branijo. Ali bodo sedaj SAJ NJEMU verjeli?

Iz SANSovega urada smo prejeli prepis govorov dr. Lojzeta Kuharja, ki jih je imel na naslov domobrancev dne 8., 10. in 11. septembra iz Londona. SANSov urad ima k temu sledeče poasnilo:

Dr. Lojze Kuhar, avtor teh govorov, ki so bili oddajani "domobrancem" preko londonskega radia, je znani duhovnik, urednik ljubljanskega "Slovenca" pred invazijo in eden glavnih voditeljev Slovenske Ljudske Stranke. Deset dni pred vdorom Hitlerjeve morilske tolpe v Slovenijo in Jugoslavijo je v družbi bivšega tajnika stranke, g. Franca Gabrovška, odpotoval v London, da od tam nadaljuje aktivnosti SLS in držita vezi z voditelji stranke v Ljubljani, dokler bo Slovenija pod okupacijo. V Londonu je tudi vršil službo jugoslovanskega poslanika pri čamejni Poljski vladi in vodil kampanjo med Slovenci v inozemstvu za zhranitev stranke. Ker pri tem delu v Ameriki slovenski minister Snój ni uspel, radi aktivnosti SANSa, je bil na njegovo mesto poslan Gabrovšek. Ta je izza kulis vodil vso kampanjo proti Osvobodilni fronti in partizanom, proti Louisu Adamcu in proti SANSu. Tudi ta poizkus je spodletel, dasi je Zveza slovenskih župnij potrošila precej denarja za razne brošure in tiskovine, v katerih se je opisovala borba Osvobodilne fronte kot zločina moritev slovenskega naroda od strani "komunistov" itd. Ob "dvanajsti uri" pa je stranka poslala gospoda Snoja v domovino, da reši stranko pečata narodnega izdajstva, domobrancem pa reši čast in mlada življenja s tem, da jih pelje v Osvobodilno fronto in k zavezniškom. Istočasno je dr. Kuhar prekinil svoj dolgi molk ter izjavil, da "...Snojeva misija v domovini pomeni...", da se odrečemo javno in brez pridržkov tistih (oseb), ki so neposredno ali posredno sokrivi, da je sovražnik mogel dobiti le enega Slovenca za prisego zvestobe proti lastnim bratom in zavezniškom." Njegov bivši tovariš gosp. Gabrovšek pa je bil imenovan za kaplana pri fari sv. Vida v Clevelandu. Ti govori so nadaljni dokaz o pravilnosti postopanja SANSa in o velikanski krivici, ki so jo nedolžnemu narodu v stari domovini zakrivil gotove osebe in par slovenskih listov v Ameriki. Govori zaslužijo pazljivo čitanje in dobro analizo.

SLOVENSKI AMERISKI NARODNI SVET.

GOVORIL DR. LOJZE KUCHAR 8. SEPT. IZ LONDONA

Po 17 mesecih se vam spet oglašam iz Londona. V svojem poslednjem govoru sem vas rotal, da za vsako ceno in za vsako žrtev zaustavite bratormono ubijanje, in da se vsi, složni, ne

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Stališča Proletarca se izkazala za pravilna

V I. koloni na tej strani je poročilo, kako so se delegati na konvenciji socialistične stranke v Franciji čudili izolacijski taktiki ameriške soc. stranke in Laski dodaja, da so se temu čudili tudi volilci, kar dokazuje rezultat 7. novembra.

Mi smo se tej taktiki čudili že pred leti, od kar je nastala. Na zboru I. 1940 v Clevelandu smo zaključili, da če hočemo ostati zvesti mednarodnosti, kakor jo mi razumemo, in pomagati v borbi proti fašizmu in za socializem v mednarodnem obsegu, moremo to svobodno vršiti le, ako nismo vezani na ozkogrudne dogmatike. Ako bi bilo po njihovem, ne bi zavezniški dobili nikakršne podpore iz Amerike in Zed. države bi ne smele storiti ničesar proti Hitlerju, kajti to bi bilo "potiskanje" Zed. držav v vojno.

Bili smo za obrambo malih dežel, dočim so jih izolacionisti na desni in levi le pomilovali in si mislili, da ker je narurni zakon tak, da velike ribe žro male, kaj moremo mi in čemu bi hodili po kostanj v ogenj za druge?

Ko so se izvedeli prvi pojavi osvobodilnega gibanja v Sloveniji in ostali Jugoslaviji, smo jih motrili z razumevanjem, dočim so jih tisti, ki goje mrznje do Slovanov, posebno pa oni, ki se razkačijo nad vsako stvarjo, ako je nanjo pritisnjen komunistični pečat, smešili, lagali in potvarjali dejstva.

Ko smo v početku vojne zagotavljali, da je Sloveniji in ostali Jugoslaviji potrebno najprvo pomagati v osvoboditev s politično akcijo in potem šele bo tudi relifna akcija kaj zalegla, so nam ugovarjali, pa se odločili zgolj za relif. Izkazalo se je, da smo bili mi v pravem.

Naše stališče, pisati o Rusiji z razumevanjem in simpatično o njenih prizadevanjih za čimhitrejši napredek, ne da bi pri tem zavrgli kritiko proti nji in jezuitstvu raznih Browderjev, je bilo tudi pravilno.

Svet se giblje ne tako kot želi kak list ali posameznik, ampak kakor ga mečejo toki razvoja. Mi moramo z njimi hočeš nočeš, toda ob enem v njih lahko delujemo, da ga usmerjamo k ciljem, katere zastopamo. In naš cilj je mednarodna socialistična uredba.

Konvenciji CIO in AFL pred velikimi problemi

Minuli ponedeljek se je pričela v Chicagu konvencija CIO, ki zastopa nad pet milijonov asement plačujočih članov in okrog poldrug milijon v armadi.

CIO, ki je bil ustanovljen pred 9. leti, je šel skozi težke preizkušnje, ki jih ni še konec. Toda obstoj mu je zagotovljen. Tega gibanja ne bi bilo treba, če bi se bilo vodstvo AFL hotelo pobrigati tudi za organiziranje "navadnih" delavcev v masnih industrijah, v pisarnah in v drugih takih obratih, v katerih se do ustanovitve CIO ni nihče brigal zanje.

Konvencija AFL se je pričela istega dne v New Orleansu. Odbor ji je poročal, da ima AFL

okrog 6 milijonov asement plačujočih članov in več sto tisoč v armadi. Za svojo bodočnost v povojnih razmerah je AFL manj v skrbeh kot je n. pr. unija avt-nih delavcev CIO. Zanaša se na svoje stare strokovne unije, ki se bodo v stanju ohraniti močne tudi v slučaju velike brezposelnosti in preseljevanja delavcev iz novih municijskih centrov v stara industrialna središča.

Pozornost javnosti je obrnjena v Chicagu na konvencijo CIO bolj kakor pa na konvencijo AFL v New Orleansu. Kajti CIO je dinamično unijsko gibanje, ki hoče naprej in se ne zadovoljuje samo z zahtevami za višje mezde in s status quo.

V minuli volilni kampanji je bil CIO s svojo politično akcijo večja tarča napadov kot pa demokratska stranka. Z vstopom v politiko je CIO veliko riskiral, v glavnem ker se je odločil podpirati demokratsko stranko v boju proti republikanski. Ako bi slednja zmagala, bi se bržkone zelo maščevala in ob enem bi dajala prvenstvo in priznanja AFL, ki je bila v volilni kampanji med strankama previdno nevtralna, saj kar se eksekutivne tiče, in podpirala "delavske prijatelje" v obema strankama.

Ker pa so volitve izpadle tako kot so, je to ob enem velik triumf za CIO in na tej konvenciji je sklenil, da bo s svojo samo-

stojno politično akcijo nadaljeval. To je dobro. CIO ima z ozirom na mednarodno delavsko gibanje in na mednarodni položaj veliko boljše nazore in razumevanje, kakor pa AFL, kar je za ameriško in za svetovno delavstvo velika pridobitev.

Glavni problemi pred obema konvencijama so povojne razmere, socialna zaščita, protekiranje pravic delavcev za svobodno organiziranje, zaposlitev vjakov po vojni in je še veliko drugih.

Najsijajnejši uspeh obeh konvencij pa bi bil, če bi se izrekli za združenje. Dokler bo unijsko gibanje razdvojeno, bo to le njemu v škodo in izkoriščevalcem v korist.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zalts
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Klic ob 12. uri, ki je že zamudil priložnost

Slovenska ljudska stranka je v očeh klerikalcev pomenila slovenski narod. In res je bila masa z njo, najprej kmečka, pod Aleksandrovo in nasledno diktaturo pa se ji je polagoma pridružilo tudi 'liberalno' meščanstvo. Kajti SLS je bila del jugoslovanskega vladnega sistema in Slovenija je bila nji izročena. Vladala jo je s pomočjo svojega političnega ustroja, ki je zidan na cerkvi. Diktatorski režim v Beogradu je zvesto podpirala in mu služila. Pomagala je zatirati "komunizem" in se l. 1939 v Sloveniji polastila z vladnim (Koroščevim) dekretom tudi vodstva preje svobodnih delavskih uni (socialističnih) in tistih, ki so jih vodili krekovci (krščanski socialci). Delavske zbornice si je podvrgla popolnoma po znanem paktu med pokojnim dr. Korošcem in vodilnima srbskima ministroma v Beogradu. Novo "delavsko" gibanje so si zasnovali po vzoru Hitlerjeve "delavske fronte" v Nemčiji in Mussolinijevih strokovnih sindikatih.

SLS je od vsega začetka Jugoslavije podpirala protirusko politiko beogradske vlade. V borbi proti "komunizmu" in socializmu je podpirala klerofašizem v Avstriji in v Španiji. Dr. Lojze Kuhar v Londonu in kaplan Gabrovšek v Clevelandu, ki sta bila takrat v propagandnem aparatu SLS in pri njenem glavnem glasilu "Slovenec" v Ljubljani, bi lahko o tem veliko povedala.

Ko se je bližal sedanji svetovni vihar, je bila SLS popolna gospodarica v Sloveniji. V vladi v Beogradu je bila močno zastopana. Le ona je lahko imela v Sloveniji politične shode, bodisi pod znamko katoliških shodov na Brezjah, ali na kakih drugi božji poti, ali pa pod firmo narodnih in državnih manifestacij. Socialisti in liberalci so se zbirali ali v malih skupinah med štirimi steni, ali pa na kakih vrtnih veselicah, ki so bile seveda brez govorniškega sporeda. Komunisti pa so imeli podtalne sestanke in dokaj uspešno razpletali svoje niti. Tak je bil položaj v Sloveniji do dne, ko so vanjo udrl Nemci, Italijani in potem še Madžari. Nekaj vodij SLS je slutilo prihajajoči krah in pobegnilo še predno se je pričel. Več drugih se je izmuznilo ven pozneje. V vladi v Londonu je bil predstavnik SLS dr. Miha Krek, s titelnom podpredsednika vlade. Minister Franc Snaj je bil prvi za Kremo. Poleg nju je delovalo v zamejstvu precej drugih beguncev, ki so bili pred vojno kolesca v aparatu SLS, sedaj pa vršili njeno poslanstvo v inozemstvu. Z Ljubljano so si ohranili dobre zveze. Glavno pošto zanje se je oddajalo skozi škofijsko pisarno v Rim, in od tam je šla v vatikanski diplomatski vrh na svoja mesta. Reči, ki jih niti v Vatikanu ne bi smeli izvedeti, pa so tajno pošiljali v Švico in od tam dalje v London. Veliko tega materiala je po svoje priredil, pod Snajevim in potem pod Gabrovškovim vodstvom jugoslovanski informacijski center v New Yorku. To je bila zelo draga ustanova, ki jo je plačevala jugoslovanska vlada na račun svojih ameriških in angleških vlog.

Pater iz Lemonta je tiste reči v JIC, kjer je bil nekaj časa uposlen, razlagal na dvojen način: Eden je bil uraden, ki je pravil v slovenskih ameriških listih o bojnih gerilcev v Sloveniji proti okupatorjem. V drugem je iz istega materiala pod cerkveno firmo pisal o grozotah, ki jih uganjajo komunisti in druga tolovajska, pustolovska svojat nad domačim ljudstvom. Drhal ropa, mori duhovnike in nune, požiha in skrini.

A ker božji mlini meljejo v vsakem vremenu in tudi v viharjih, so domleli do resnice, da se "tolovaji" in "komunisti" zares bore proti fašizmu in za svobodo naroda, a "domobranci", ki jih je organiziral "za obrambo domovine in vere pred komunizmom" ustroj SLS, pa za Hitlerja. Prej je isti ustroj SLS deloval enako hlapčevsko pod Mussolinijevo peto.

Vse bi še bilo — če bi Hitler vojne ne izgubljal in z vojno vred izgubil tudi — Slovenijo! Kaj potem s SLS, ki še vedno trdi, da le ona in nihče drugi ne predstavlja slovenskega naroda?

To, da se je glavni aparat SLS, ki je ostal tam, hitlerizmu popolnoma predal, tega sedaj nihče več ne taj, razen tistih klerikalnih in par drugih zagrizencev v Ameriki, ki sovražijo Sovjetsko unijo in "komunizem" neizmerno bolj kar Hitlerja. Kar se fašizma tiče, ga ti gospodje niso nikoli sovražili, pač pa so mu bili dokaj simpatični. Besedo ali dve so rekli proti njemu šele, ko so nemške in italijanske čete poplavlile Slovenijo. A ni minilo dolgo, ko so ti krogi med ameriški Slovenci že šušljali, da kar je Slovenije, z Ljubljano vred, padlo pod Italijo, še z njo kar dobro ravna...

Slika je sedaj jasna. Klerikalni voditelji SLS, kar jih je bilo ali so še v Londonu, so prišli skupaj in preudarjali. Izidor Cankar ki je bil tudi v službi prejšnjih jugoslovanskih režimov, jim je iz Kanade povedal svojo misel. SLS je obsodil v grob in njenim voditeljem zalucil, da se jih ne bo sramoval samo narod, pač pa celo njihni lastni otroci!

Dr. Miha Krek, ki se je prej v londonskem radiu redno oglašal, je utihnil. Spretni, sposobni klerikalni propagandist in žurnalista Lojze Kuhar je tuhtal. Franc Snaj tudi. Vlada, v kateri sta kaj pomenila, je prišla v druge roke. Nekateri so uvideli, da je SLS vloga v Sloveniji izgubila, ker je računala, da je najboljšje igrati na obeh straneh, češ, ako zavezniki zmaga, postane Ju-

PRIZOR Z VZHODNE FRONTE, kjer se rdeča armada pripravlja na svojo zimsko ofenzivo. Vršila jo bo na vsej tisoč milj dolgi fronti.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Dušna paša

Mnogokrat imam opravka z ljudmi, ki ponujajo od vrat do vrat vsakojako nabožno čtivo. Cerkva je veliko in vseh sort in tako je tudi njihovih 'apostolov' veliko in vseh sort.

Nekateri se dajo odpraviti na kratko in zlepa; nekaterim se pa hoče pridigovati in se kar prilepijo na prag. Pri teh počakam in ko se prvič za hip oddahnejo, jim brž postavim piklo. Natresejo mi še nekaj patiskane "dušne paše" v roke in odidejo vsaj napol zadovoljni.

Drugače pa je s tipičnimi go-rečnicami, ki ti poženejo kri v glavo, ako jim še pravočasno in naj bi i tik pred nosom vrat ne zapreš. Vendar sem v vseh teh letih na srečo našel samo na dva taka tipa. Prvi se je odmaknil že precej v preteklost. Bil je od neke protestantske sekte in moškega spola. Drugi tip me je pa prišel reševati te dni, in bil je ženskega spola, katoličanka.

Zvonila je na vratih, kakor da je ves Berwyn v ognju. Ta njihova značilnost mi je in bo v svari. Hoteč se je hitro iznebiti sem se oprostila na račun zaposlenosti.

"Tako! Torej ste ena od tistih brezbožnih, ki nimajo niti minute časa za Boga," je kakor na koso zaklenjala.

Začudena sem si jo ogledala. "Slišite," sem rekla, "kaj pa veste vi, kdo je brezbožen in kdo ni?"

"Ali hodite v cerkev?" "Že precej let je od tega, kar je minila cerkvena inkvizicija," sem ji ponajajala.

"Torej ne. Kdor pa v cerkev ne hodi, je brezbožen," je poudarila z močno kretnjo.

"Cerkve ni Bog. Cerkve je samo cerkev, pa prav nič več," sem ji na krhko odvrnila.

Motrla me je tako nabodeno, da sem se moral nasmešiti. "In ti se smeješ? Le smejte se! Božja pota so vam neznana. Prišla bo smrt in gorje vaši duši!" Od vneze je vidno pobledele. "Prepozno boste spoznali, da je Bog v cerkvi in da govori skozi cerkev!"

"Bog je v cerkvi..." sem ji

goslavija kakor je bila in v Sloveniji ostane ona gospodarica. Če pa imaga Nemčija, si je pozicijo že zavarovala s sodelovanjem.

Franc Snaj in dr. Lojze Kuhar sta se odločila rešiti kar se rešiti da. Osvobodilni odbor z Ribarjem in Titom na čelu je izjavil, da bo vsem v Sloveniji, ki se borbenim vrstam pravočasno pridružijo, odpuščen, ali pa naj Hitlerju saj umaknejo sodelovanje. Franc Snaj je odšel v osvobodilni tabor, da merodajne ljudi tam pridobi za spravo s SLS, dr. Kuhar pa je nanjo apeliral iz Londona, da ima še čas popraviti greh. Rotil je domobranci, naj Hitlerju nikar več ne pomagajo pobijati svoje rojake (partizane), nego se jim naj rajše pridružijo in to nemudoma, drugače bo prepozno. Kajti 12. ura je tu. Ampak SLS je priložnost že zamudila. V Sloveniji se vrši socialni in umski preobrat, ki bo poskrbel, da se zgodi to, kar je prerokoval Izidor Cankar: SLS bo padla v grob sramote in nad njim bodo rasle koprive.

jim je — ali vedoma, ali nevedoma — cerkev prvo in glavno. Bog in delo za narod — naj bo v katerem področju hoče — si ne moreta priti v nasprotje, ne moremo pa tega trditi o cerkvah, o katoliški še celo ne.

Ako bi se cerkve vsaj približno toliko brigale za ljudsko dobro, kakor se brigajo za svojo, bi kazala dandanašnja doba morda lepšo sliko, nego jo kaže.

PO VOLITVAH IN IGRA

Detroit, Mich.—Volitve so za nami in sedaj si lahko odpočijemo napete živce. Roosevelt, delavski prijatelj, je ponovno izvoljen in tako je prav. Zato imamo volitve, da nagradimo "prijatelje" in kaznujemo "sovražnike". Pri letošnjih volitvah jih je bilo nekaj kaznovanih, ostalih jih je pa še dosti potuhnjenih, kateri bodo pokazali svojo barvo sedaj, ko so volitve končane. Kaj pa mi volilci, ali jim bomo pokazali, da smo še ravno tako pri življenju kot pred volitvami? Ali se vlečemo k počitku in zaspimo za dve ali štiri leta ter se spet prebudimo, ko bodo volilne trobente oznanjale prihodnje volitve in se vsedemo na voz, ki ga vlečeta osel in slon? Ali pa morda ostanemo čuječi in si zgradimo nekaj svojega?

Čas je tu. Vprašanje je le, če so se delavci kaj naučili iz kletapljenja in beračenja po volitvah. Najboljši odgovor na to vprašanje bi bil novo rojena delavska stranka. PAC bi moral biti gonilna sila, katera bi sedaj delala, da se organiziramo v samostojni delavski politični stranki. Tisti delavci, kateri so darovali po dolarju in več v PAC in še danes nosijo one znake, pa še ponosni so nanje, bi bili gotovo pripravljeni pristopiti v delavsko stranko takoj in jo tudi gmotno podpirati. Na kakšne "knofe" bo treba pritisniti, da se ta ideja uresniči, ne vem. Vem pa, da bo moral priti pritisk od zavednih delavcev, ker kot izgleda, naši voditelji se najraje smukajo okrog "osla" in nekateri tudi okrog "slona". PAC pa naj postane pri organiziranju delavske stranke gonilna sila.

Dan, ko se bo igralo dramo "Z vero v vstajenje" ni več daleč. Upam, da si ga je vsak rezerviral samo v namen, da bo šel v nedeljo 10. dec. v Slovenski delavski dom, 437 So. Livernois ave. in se tam sestal z mnogimi znanci in prijatelji, ki bodo prišli z istim namenom, pomagati našim revežem v stari domovini. Vsi dogodki gredo v pomoč našim bratom in sestram. Vsak dar bo dobrodošel. Pridite tudi rojaki iz Toleda. Preskrbljeno bo za vse in z vsem. — Joseph Korsic.

Kave ne bo zmanjkalo

V ameriških skladiščih je 4,649,000 vreč kave. Pred par leti pa so se ljudje zbal, da je bo zmanjkalo.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Eno najvažnejših vprašanj, katero se tiče nas vseh, je brez dvoma nabiranje denarnih prispevkov, obleke in drugih potrebščin za naše ljudi v Jugoslaviji. Kot vse kaže, so se rojaki zelo velikodušno odzvali širom Zed. držav. Južne Amerike in Kanade. Seve, to je šele začetek. Potreba v stari domovini je tako velika, da bo vzelo leta in leta, predno se bodo vsaj deloma prebolele rane, katere jim je zadal sovražnik. Zaenkrat potrebujejo naši ljudje največ obleke, obuvila in pa zdravila. Zato znova pozivamo, naj vsak, kdor more, daruje saj eno toplo obleko ali suknjo revnim ljudem v domovini. Kdor pa se v takih časih ter v potrebi, katera piše do neba, še noče odzvati, tak v resnici ni vreden, da nosi ime zavednega delavca in Slovenca.

O Jugoslaviji se danes veliko piše. Ni ga Amerikanci, kateri še ne bi bil slišal o tej deželi. Zato ni tako težko vprašati tudi tuje ljudi in ne samo naše za kakšen dar, kajti vsak kos obleke in vsak cent bo šel v namen pomoči našim bojevnikom v domovini.

Bojišča

Krvave poljane v vzhodni Prusiji in na zapadnem bojišču je že pobelil sneg, toda zima s snegom ni ustavila klanja. Noč in dan grme topovi ter done eksplozije zračnih bomb. To, da padajo tisoči na obeh straneh, o tem ni dvoma. Tudi doli v Jugoslaviji se bliža zima — in to že četrta zima v tej krvavi vojni. Pravi, da je naša mala Jugoslavija v teh kratkih letih vojne izgubila čez dva milijona ljudi. Namreč toliko je mrtvih. To je proporcija za tako malo državo ogromno število in ob enem je za takozvano premagano in okupirano deželo zelo dober rekord, ker so Nemci morali v tej osvobodeni deželi držati skozi vsa leta do 500,000 mož okupacijske armade. Mislim, da je ni dežele, razven male Grške in Rusije, katera bi toliko trpela in pokazala takšen odpor kot so ga naši ljudje. In danes, ko korakajo čete jugoslovanske osvobodilne armade skupaj s kadri ruske rdeče armade proti Ogrski, Avstriji ter ob Jadranski obali proti severnim deželam Jugoslavije, ve vsak slovenski delavec, da rešitev ni več daleč tudi za njegove brate in sestre v Sloveniji. Geslo "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!" je postalo njih evangelij. In ta naš narod, kateri je prelihlj toliko svoje krvi ter prestal toliko nečloveškega trpljenja, ni izgovarjal ter ne bo izgovarjal teh besed po nepotrebnem. Počistil bo tiste ostudne sledi fašizma, katere morajo izgniti predno bo zavel duh svobode v naših deželah. Ni čuda, da se izdajalec tresejo v svoji sramoti in grozi.

Španija

Čudna so pota fašistov. Caudillo trdi, da on ni fašist, ampak zelo dober demokrat in katolik. Zadnje čase se je spraval v akcijo za nekakšno organiziranje evropskih katolikov v splošen katoliški blok. Za to svojo nalogo ima kajpada blagoslov Rima. Vprašanje je, "Will he get away with it?" Ali bodo demokracije temu falotu, kateri je napravil zaveznikom v Južni Ameriki itd. s svojim spletkarjenjem in vohunstvom ogromno škode, dovolile, da še nadalje tista koprena, s katero se odeva Franco kot se je nekada Benito Mussolini? Če verujejo zavezniki v demokracijo in odpravo fašizma, potem so dnevi Francu šteti — če pa ne —

Brez dvoma, da je Španija danes rak-rana na telesu Evrope. Nepotrebno je govoriti o odpravi fašizma v Argentini, če se na drugi strani dovoljuje fašizem pod krinko katolicizma v Španiji, kjer je središče falange ter strupa, kateri se od tam širi po Južni Ameriki.

V Franciji

Kar je v Franciji najbolj zanimivo je prerčenje ter moč socialistov, ki so se pokazali sedaj večje kot kdaj prej. Se posebno pa so pokazali svojo moč in veličino svojega dela v podzemskem gibanju za časa nemške okupacije. Sedaj se veliko go-

vori o obnovitvi skupne fronte s komunisti in drugimi radikalnimi strankami. Zadnje čase so socialisti obdržali svoj kongres ter izdelali svoj program, kateri bo velikega pomena pri reorganizaciji stranke in dežele. Delavstvo vsega sveta upa, da bo v novi Franciji, katera izide iz te vojne, odločeval francoski proletariat.

Pri nas

Ni ravno posebnih novic, izvzemši, da je na sto in sto tisoč naših fantov, ki se tepejo in umirajo na daljnih bojiščih za — kot pravijo — odpravo fašizma. To ni cinična beseda. Pisec teh vrstic iskreno upa, da njih žrtve ne bodo zaman. Kajti še ena taka vojna, pa bo konec civilizacije.

Kongres je začel z razpravo. Na dnevnem redu so ugibanja, kdaj bodo spraznjena razna mesta v kabinetu in kdo jih dobi. Različni izvoljeni kandidati si čestitajo drug drugemu. "Krmelova" Tribuna pa našteva vzroke, zakaj ni bil izvoljen Thom. Dewey. Gotovo, da je še veliko drugih bolj važnih novic, ali danes biraje govoril o nemčem drugem.

Frank Podlipec

Prvič sem ga srečal leta 1916, za časa kongresa Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu. Pozneje, ko sem se stalno naselil v Chicagu, sem ga srečal skoro na vsaki mesečni seji socialističnega kluba št. 1. Jaz nerad pangerike, ali na vseh mojih potih, katera so precej dolga, nisem spoznal bolj značajnega in odkritosrčnega sodruka kot je bil Frank Podlipec. Nikdar ni skril svojega mišljenja. Njegova beseda je bila vedno odkrita in premišljena.

Kdaj je prišel v Chicagu, mi ni znano, kot mi tudi ni znano njegovo družinsko življenje. Poznal sem samo njega in ga spoštoval kot človeka, kateri je veliko videl — in meni se zdi — tudi veliko pretrpel, kot je pač naša delavska usoda. Kot so mi pravili, je zadnje čase precej bolehal. Težko je pisati človeku o smrti sodruka, kateri je ne samo čutil socialistično, ampak je videl in razumel socialni boj, ki se bje danes in se bo nadaljeval, dokler ne zmaga socializem. Vem, da je Frank želel živeti, dokler se ne razmotajo saj deloma te stvari, katere so danes pred rešitvijo — ali usoda je hotela drugače. Zapustil je dve hčeri, ženo in dva sinova. Star je bil nekaj čez šestdeset let. Slava njegovemu spominu!

O ruskem relifu nimam danes nič za poročati.

Važnost francoske socialistične stranke

Ko si je reorganizirana francoska provizorična posvetovalna zbornica volila predsednika, je ta mandat dobil socialist Felix Gouin. On je bil njen predsednik tudi v Alžiru.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako da še sedaj ni udarila bomba presenečenja proti osvobodilni fronti in Titu, ki so nam jo prerokovali že spomladi — češ, to boste strmeli — to mi ni kakor ne gre v glavo. Ali pa so se morda bali take hane, kakršno je vrgele proti njim sedaj dr. Lojze Kuhar, pa so raditega z drugačno pretili.

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Zavržena se je oklenila mene. To je bilo jasno ko dan. V dno samoljubja me je zabolelo to dejstvo. Kakor da me je nekdo pobral na cesti, da mu služim.

Ko sem izvedel vse, sem postal mrk in molčeč. Nisem več izpraševal, niti besedice nisem pristavil. Podvizal sem korak proti postaji, kot da se mi mudi neznano daleč in ne mislim več priti.

Lojza je sledila pol koraka za menoj in je neprestano pogledovala name. Bila je mirna radi tega, ker je povedala vse. Mučila jo je le strašna negotovost, kakšno sled je pustilo njeno priznanje v meni.

Dospela sva molče na postajo in ker nisem dejal besede, je spregovorila Lojza prva:

"Povej, kaj misliš?"

"Nič," sem dejal. In ker sem vedel, da je ta beseda pretežka zanj, sem dostavil: "Premislil bom; povem ti."

Ona se je bala za mojo posest. Kupil sem ji listek in mi je hotela povrniti denar. Njene oči so neprestano iskale praškov po moji obleki; njena roka je skrbno brisala. Kakor da hoče s svojo skrbnostjo dokazati, da me je vseeno vredna.

Ko je prišel vlak, je skoraj zajokala: "Kdaj smem priti?"

"Pisal ti bom."

Vso dolgo pot od postaje v gorsko vas sem razmišljal samega sebe in življenje. Neumno, bedasto življenje! Krasno, veselje vredno življenje!

Pred menoj je stala Lojza s pogledom v tleh in s trepetajočimi ustnicami, ki mi priznava greh. Proti komu se je pregrešila? Proti meni?

Zato, ker sem sanjal, da bom vzel v svojo poročno postelj nedolžno devico in sem ob prvem zblizanju zaslužil, da so njena nedrija plavala skozi grozote omamnih orgij? Vendar sem jo hotel poročiti. Čemu je zdajle izgubila na svoji vrednosti? Zato, ker je postala mati in ni naredila greha, ki ga naredi devetdeset od sto deklic v podobnem stanju? Prej bi jo bil moral pahiti od sebe, zdaj bi pokleknil pred njo...

In kdo to izprašuje? Kdo je užaljen v svojem ponosu? Človek, ki ga je zapeljala pohotna ženska in se je še sam zamotal v mreže z izgovori na svojo izbičano štrast. Kdo si ti, ki sodiš mater, sam si pa služil neplodni vlačugli!

Fej, sem pljunil v duševni obraz, ki je stal spačen pred mojo telesno podobo.

Ta hip mi je bilo žal, da sem Lojzo poslal v mesto. Rad bi jo bil imel pri sebi in jo prosil odpuščanja. Očistila bi se medsebojno, zavrnil vse, kar je bilo, in pričela živeti novo, čisto življenje.

Pa sem medpotoma izgubil to misel. Vrag mi je sedel na močgane in vrtal neutrudno ter obličil čudno Lojzino podobo. — To naj bo tvoja žena? Vse življenje bo tenka bolečina v tvojem srečju. Naj se ti ženska raz-

dene še tako—vsega ne pove nikoli....

Tisto nedeljo sem prišel ne navadno zgodaj domov, z začudenjem mi je Liza odprla.

"Ali česa potrebujete?"

"Čaja prosim."

V sobi sem sedel na stol, roke so mrtve padle na mizo. Bil sem duševno utrujen. Niti misliti se mi ni ljubilo več. Naj sem še tako odganjal misel, da sem prevaran, je zopet priletela nazaj in sedla na močgane.

Ko mi je Liza prinesla čaj, sem jo pogledal s strmečim pogledom. Nisem videl Lizike, videl sem žensko. Za mesnatimi, rdečimi ustnicami se je skrival nasmehek. In ne vem, zakaj se je v tisti minuti v meni porodilo vprašanje: "Kaj je v tej ženski? Ali so tudi za temi okroglimi lici in modrimi očmi skrivnosti, ki človeka ubijajo, kadar so razodete?"

Zapazila je, da jo opazujem, in je prišla v zadrego. Beseda se je tresla, ko je dejala: "Sami si vzemite sladkorja."

"Gledam vas," sem dejal pol v pijanosti. "Ali mi boste povedali po resnici, če vas nekaj vprašam?"

"Saj nič ne vem," je dejala sramežljivo.

"Nič vedeti, je največja sreča. Blagor vam." Ni me razumela. Tisto minuto sem govoril iz notranjega prepričanja. Mislim, da je višek vsega nedotaknjena nedolžnost, da se mora le ob tej spočitni zlomljena duša.

Liza me je gledala, ko sem molčal v svojih snujočih mislih. Njena roka mi je segla na ramo in vzela belo nitko, ki se je odražala na črni obleki. Ko je to storila, mi je njena roka nehote zdrknila po rokavu, kakor da bi ne božala.

Deklica se je zdrznila. Občutila je, da je storila nekaj, kar ji bilo prav, in dejala: "Oprostite!" Da bi zakrila svojo zadrego, je segla z besedo nazaj: "Kaj ste me hoteli vprašati?"

Nisem se spominjal več. Ona je povsila pogled v žalost in kot da sem jo vprašal po tem, le dejala:

"Jutri se ne vidimo več."

"Kam greste?"

"V službo. Sestra me črti..."

Kakor tožba se je glasila ta beseda. Njena histerična sestra je bila tiranka in je občutila slast, če je mučila človeka. Toda, kaj naj ji pomagam jaz?

"Vsi moramo delati," sem dejal, da me je postalo sram vsakdanje fraze, ki sem jo izustil. Ko je stala pri vratih, se je še vedno ozirala po meni in se ni mogla ločiti...

Kaj hoče ta ženska? Kaj misli ta ženska?

Takrat sem preživel teden muke. Nedopovedljivo težko mi je bilo uravnati svoje misli in svoja čuvstva.

Od gospe Fani sem prejel pismo, ki sem ga vtaknil neprebranega v žep. Lojzino pismo sem prečital. Iz njega je vela obupna borba za mojo ljubezen. V besedah je ležala neizmernost krivde, za katero ni bila sama odgovorna, in jo je vseeno po-

izkušala oprati.

Pogledal sem njeno sliko, ki je stala pred menoj na mizi. Grenak nasmehek je bil na njenih ustnicah še na tej sliki. Tihe žalosti, ki je sijala kakor iz zaštor, nikoli ni mogla popolnoma zakriti.

Zasmilila se mi je. Kakor da nič ni, sem zavrzel glodajočo misel in postavil na njeno mesto svojo plemenitost, v katero sem takrat verjel kakor v Boga. Pisal sem ji dve besedi:

"Vse je pozabljeno. Pridem. Pika. Novo poglavje življenja se prične."

Lojza je znala biti hvaležna. Lepo počesana, v popotno obleko oblečena, me je pričakovala na kolodvoru.

"Peljiva se dalje," je dejala; "listke že imam. Nocoj morava biti sama."

Hvaležno sem jo stisnil za roko, peljala sva se preko državne meje in se ustavila v samotnem hotelu. Kakor po dolgih dneh prisrčnega hrepenenja sva se objela.

Ko sem videl na belih rjuhah njeno telo, me je napravil pogled blaznega. Pozabil sem na muke preteklega tedna, na izpraševanje vesti in besede odpuščanja. V njenem naročju sem jo zaželel za ženo bolj vroče kot kdaj poprej. Njena umetnost ljubezni me je omamila, da sem jo molil, in se je ona srečna smehljala nad menoj...

Ko sva v sreči odpočivala drug ob drugem in zrla v strop, je za hip zopet zaplesala drugačna slika Lojze pred menoj. In kakor da je na čelu brala mojo misel, me je ujela njena roka in polzela po mojem telesu. Vprašanje, ki ga je nato previdno uristavila, je padlo v drugačno zemljo kot bi bilo padlo minuto poprej. Pokleknil sem in ovil roke okrog njenih ledij, obočevaje njeno slast razsipajoče telo, sem znil:

"Lojza, kar je bilo, je bilo, naj bo požgano na vekomaj. Tudi moje življenje ni bilo tako... začniva na novo."

Ta sentimentalna fraza je učinkovala name, na Lojzo ni učinkovala. Gole roke je položila pod glavo in vprašala iz dna misli: "Pa kakšno je bilo tvoje življenje, tega mi nisi povedal še nikoli."

"Kaj naj ti povem?" sem dejal.

Dvignil sem se in poiskal v žepih neprečitano pismo gospe Fani. Zaprtga sem ponudil Lojzi, ki ga je sprejela v trepetajočo roko in nalahko pobledela. "Ali ga nisi odprl?"

"Ne odpiram takih pism."

(Dalje prihodnjic.)

BOGAT SPORED PRIREDBE V PRID RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill. — To nedeljo 26. nov. ob 3. pop. bo v slovenski šolski dvorani sv. Stefana na Cermak Rd in Wolcott ave. velika priredba v korist Ameriškega rdečega križa, na kateri bo uredjavan bogat, pester spored. V pevskih točkah nastopi zbor Prešeren in njegov duet, pevski zbor Slov. ženske zveze, potem več drugih duetov, med njimi sestre Korenčan, Možina trio, uredjajani bodo umetni plesi itd. Po programu bo ples in prosta zabava. Pridite vsi, da se razvedrite ob dobrih sporedu in ob enem pomagate človekoljubni ustanovi Rdečega križa. — Odbor.

PROSLAVA DNEVA ZEDINJENJA IN OSVOBODITVE

Chicago, Ill. — Proslava dneva ujedinjenja bo letos v nedeljo 3. decembra v Pilsen paviljonu na 26th St. in Albany Av. Letos bo ta proslava vse večjega pomena kakor so bile prejšnje, ker bomo zaeno proslavili skorajšnje osvoboditev Jugoslavije izpod krvoželjnega fašizma. Dan za dnem naša herojska narodna vojska pod vodstvom maršala Tita, rama ob rami s slavno rdečo armado, osvobojuje mesto za mestom, vas za vasjo! Še nekaj časa in naša izmučena rojstna domovina bo osvobodjena.

Iz tega razloga je potrebno, da bo to največja manifestacija

NEMCIJA SLOVI ZA MODERNO DEŽELO, toda naši vojaki v nji nimajo še nič pravega komforta. Gornje je slika iz mesta Zweifall v Nemčiji, ki so ga okupirali ameriški vojaki, toda kopelj so si morali pripraviti sami kolikor najboljšo so zmogli in znali.

sloge in edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Poleg govornikov Balokoviča, Bunčiča in Kristana je bil predstavnik vojne komisije v Londonu brzojavno povabljen, da nam pošlje za govornika tudi enega borca-partizana, ki bi nam iz svojihkušenj povedal o bojih v domovini in podal resnično sliko o položaju v Jugoslaviji.

Cisti prebitek te proslave gre v prid nabave potrebščin, medicinskih in blaga, ki se ga bo čimprej poslalo v domovino.

Nujno je, da se v nedeljo 3. dec. zbere na tej slavnosti tisoče Srbov, Hrvatov in Slovencev, da manifestirajo edinstvo in proslave borbo za osvoboditev Jugoslavije izpod fašistične pete nemških in domačih osvoboditeljev izpod Hitlerja, Pavelića in Rupnika.

Smrt fašizmu! Svoboda narodu! — Zlata Brozovich.

VELIK USPEH PODRUŽNICE NA NORTH SIDE

Chicago, Ill. — Na zadnji seji podružnice št. 2 SANS smo sklenili, da gremo med Slovence od hiše do hiše nabirati obleke in prispevke, da se s tem denarjem nakupi najpotrebnejše našim ljudem v starem kraju. Za to delo se je priglasilo več članov in članic. Dasi ravno je v tej mali naselbini na severni strani Chicagoa to precej težavno, ker smo tako na daleč raztreseni, smo v dveh tednih še precej dobro uspeli. Dosedaj smo nabrali precejšen kup obleke in pa nekaj nad \$500 v gotovini. Seveda bi bilo v teh časih in v ta plemenit namen pričakovati boljši odziv, ampak smo vseeno zadovoljni s tem. Kolektali smo tudi pri takih "rojčkih", kateri so nam rekli, "ne dam nič za to" ali pa navedli kakšen "vzrok" v opravičilo, čemu ne prispevajo. Imena vseh darovalcev bodo poslana skupnemu odboru, kjer bodo zapisana v posebni knjigi. Omenimo pa naj jih na tem mestu le nekaj. Mrs. Paula Pasht je poleg prispevka \$5 preskrbela tri dučate gorkih zimskih kap za dečke. Adolph Klanchnik, ki ima svojo pralnico (laundry) v tem delu mesta, je dal več sto nogavic, veliko srajc in spodnjega perila, vse čisto. Mrs. Grasic je dala dva velika zavojca in tako tudi mnogo drugih. Največjo medaljo pri tem pa zaslužil naš stari prijatelj Peter Solar. Dal nam je na razpolago prostor v svoji hiši za vse, kar smo zbrali skupaj, čistil, šival in zlagal zavoje po cele dneve, tako, da je bilo vse pripravljeno in povezano, ko smo prišli s trokom, da blago odpeljemo na glavno zbirališče. Tudi kolektati je šel in poleg še sam dal en petak ter nekaj obleke. Z Josephom Kernom sta poleg obleke nabrala tudi petdesetak, Joe je pa dal svoj avto, da sta se vozila. Peter, v imenu naše podružnice ti odborniki izrekamo posebno zahvalo za tvoj trud. Hvala lepa Math Jemcu, ker nam je vse to prepejal brezplačno. Frank in Rose Sajovic sta dala \$50 in njuna hčerka pa še \$10 zraven.

Seznam teh in drugih darovalcev je poslan listom zaeno s tem dopisom. Upam, da bodo dnevniki objavili vsa imena, a v Proletarcu morda ni prostora. (Op. ur. — Ker prihaja mnogo dopisov in z njimi po cele pole imen, je nam nemogoče vse objaviti, pač pa le dopise z glavnimi podatki in skupne vsote.)

Omeniti moram tudi našo priredbo, ki bo 20. januarja prihodnje leto. Bodite pripravljeni nanjo, da bo z veliko udeležbo tudi tam uspeh. Ves prebitek bo oddan za naše trpeče rojake v starem kraju. Posebne kolekte na tej veselici ne bo. Več o tem pozneje.

Pridite tudi na našo redno sejo v soboto večer 25. novembra v Fleinerjevo dvorano, 1638 N. Halsted St. Naše seje so zanimive in kratke, po seji pa je zabavno v domači prijateljski družbi.

Najtoplejša zahvala vsem darovalcem. Za podružnico št. 2 SANS, Louis Volk, predsednik; John Turk, tajnik; Ludvig Katz, blagajnik.

ŠE VEDNO NA DELU ZA OPROSTITVE J. BOVERSA

St. Louis, Mo. — Za oprostitev Joe Boversa delujemo kolikor imamo priložnosti. Za jetniškim zidovjem je že 16 let.

Rad bi o tem pogostejše poročal, pa kot pravijo, je lažje čitati kot pisati. Posebno za takega, kot sem sedaj jaz. Delam v livarni vsak dan. Ob enem sem zaposlen tudi pri slovenski pomožni akciji in vozim skupaj obleke, ki jo zbiramo za naše reveže v stari domovini. Dne 18. nov. pa smo obhajali 40-letnico SNPJ in to mi je tudi dalo dela. Saj pravijo, Medved tu, Medved tam, Medved vsepovsod.

Dasi kasno, vendar ni nepozno sporočiti imena darovalcev v akciji za oprostitev rojaka Joe Boversa. Izmed društev SNPJ so prispevala št. 461 \$5; št. 591 \$4.25; št. 74 \$2; št. 175 \$2.50; št. 96 \$2; št. 27 \$2.20; št. 225 \$6; št. 65 \$3. Posamezniki: Matt Tussek sam \$5, nabral \$7, skupaj \$12; J. Glavan, Helper, Utah, \$5; Dolenc, La Salle, Ill., \$2; A. S., St. Louis, \$1; M. K., St. Louis, \$5; J. Kozlevčar, Youngstown, \$2; Frank Oblak nabral na Piney Forku, O., v društvu št. 176 SNPJ \$10.57; nepodpisani, Chicago, \$1; J. Sever, Birtwabik, Minn., \$11; Ferd. Vartz \$5; L. A. Ambrožič poslal po Proletarcu \$1.50; A. Papesh, Dillon, Mont., \$1. Skupaj \$88.02. Stroškov sem pa imel, to je glavnih, nad \$130. Zadovoljen sem, da imam saj nekaj povrnjenih.

Kako bo stvar izpadla, ne morem poročati drugega kot da je vsa zadeva v rokah ene osebe, ki je pri odboru za reševanje takih zadev (Pardon Board) v Springfieldu, Ill. Kaj bo mogel doseči, se še ne ve, niti ne, kolikšni bodo stroški. Ako bom mogel vsaj toliko uspeti, da se mu kazen zniža, potem bi bil prost, a drugače pa bodo večje poteškoče. Nekaj podrobnosti o tem sem poročal tudi v Prosveti.

Nadaljni prispevki v isti namen so bili: M. G. No. 2, Chicago, \$15; J. Rugel, Gillespie, Ill., \$2; Mr. in Mrs. Gerdanc, Detroit, Mich., \$3; S. Novak, Chisholm, Minn., \$2.50; društvo št. 13 SNPJ, poslal J. Snoy,

Bridgeport, O., \$5; A. Kocjan nabral pri društvu št. 335 SNPJ \$26.25; L. Podbrear, Witt, Ill., \$5. Skupaj ti prispevki \$58.75. To vsoto imam na rokah. V slučaju, da je ne bi bilo treba rabiti, jo bom oddal v pomoč SANS-ovi akciji, torej bo šla tudi v dober namen, in upam, da s tem soglašajo vsi prispevatelji.

Ako je še kdo pripravljen pomagati, bi me prav veselilo. Rekel sem, da se ne ve še, kolikšni bodo stroški in brez denarja ne gre. Morda bom moral poslati odvetnika k omenjeni komisiji (Pardon Board), ki se snide januarja 1945. In kot sem že rekel, če denarja v prispevani namen ne bi porabili, gre SANSu.

Vredno se je potruditi, da Joe pride na svobodo. Je zelo dober delavec in pripraven. Delo je pri volji sprejeti na farmi. Zna ravnati s konji in je sploh več pri vseh poslih, ki jih je treba opravljati na farmi.

Naj bo pa nekaj tudi za špas. "Big" Toni v Californiji piše, da sedaj martinčke draži. Moj sin pa mi piše, da ima vsak večer "trubel" z "lizarji"; pravi, da včasih on zmaga, včasih pa lizarji. Omenja, da ga že razumejo, ko jih kliče po imenu. Mislim, da je nastanjen neke na Havajih. On sam ne sme pisati, kje je. Je take postave, ko "Big" Toni, 6 čevljev 3 palce. Je v C. B.

Mlajši sin je pa v Novi Gvineji. Piše, da je tam prava revščina in hrana pa kot pomije.

"Big" Toni rad pripoveduje, kako je dobil ta primetek. In tudi Višnje gorskega "zmaja" rad omenja. Ko sem šel v Višnjo goro po potrebne listine za pot v Ameriko, sem ga tudi jaz "videl". Bila je to na trgu "prikljenjena žival". V jezi je kazala roge, pri dobri volji pa jih skrila.

O Tonetu vem, kje je doma. Ni iz Višnje gore, ampak iz Višinske Drage. Z njegovim bratrancom sva hodila skupaj v šolo v Zatično, potem pa se skupaj učila za mizarja v Vižmarjih. Videla sva se pozneje še parkrat

v Clevelandu.

Upam, da mi Toni ne bo zameril teh omemb. Moja žena mu je nekoliko v sorodu. Ako bo res še kdaj prifural v Illinois, ga vabim, naj se oglasi tudi v St. Louisu. Tu imamo delavnico, v kateri popravljajo "karboredorje". V slučaju, da njegov ne bi dobro razbijal, bi ga lahko dal tukaj popraviti.

Danes, ko to pišem, je minilo 25 let, kar sva si rekla ona in jaz drug drugemu "da" in ob tej priliki se mi je zdelo vredno napisati tudi nekoliko šale.

Torej končam, da se preveč ne zavleče. Treba je nekoliko k počitku, potem na delo in zvečer pa spet pobirati za pomožno akcijo pod okriljem SANSa.

Ciril Medved, 6007 Gravois, St. Louis, Mo.

NE, TE PREDSTAVE NE BOMO ZAMUDILI?

Chicago, Ill. — "Ne, na noben način se ne sme pripetiti, da bi zamudili to predstavo!"

"Katero?"

"Nu, to, ki jo vprižori dramski odsek kluba št. 1 JSZ. Se spominjaš, koliko lepih iger je že dal ta klub na oder?"

"Kajpada! V narodni dvorani, v ČSPS na 18. cesti, v dvorani Sokol Havliček in v dvorani SNPJ."

"Tudi prihodnja igra bo v dvorani SNPJ. Berem, da se imenuje 'Norec' — in da je to sijajna drama v treh dejanjih."

"Kdaj bo ta predstava?"

"V nedeljo 10. dec. ob 3. polpoldne. Imaš že vstopnico?"

"Ne še. Daj mi eno, ako jih imaš. Po čem so?"

"Po 65c v predprodaji. Ako pomisliš, koliko truda je s tako predstavo, je to nizka vstopnina."

"Daj mi tri. Bova vzela z ženo tudi hči s sabo. Naj sliši tudi drugod kaj slovenskega. Pa na svidenje 10. decembra."

Nabavite si vstopnice v predprodaji tudi vi in priporočite prijateljem in znancem, da store isto. — P. O.

VAŽNO

V zvezi z objavo War Relief Funda Amerikancev južnoslovenskega porekla, ko je pred kratkim izšel in v katerem je naglašeno, da mora vse blago za relifno ladjo biti v New Yorku do 12. novembra 1944, s tem popravljamo to poročilo kot sledi:

Radi vojnih okoliščin se ne more izvedeti točen dan prihoda ladje in zaradi tega priporočamo vsem odboru, društvom, posameznikom, prijateljem in sodelavcem, da nadaljujejo z zbiranjem obleke in drugega relifnega blaga brez ozira na prej objavljeni datum o prihodu ladje.

Istočasno javljamo vsem, tako da se veste ravnati, da War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent ne sprejema blaga in pošiljatev namenjenih posameznikom in obitelji v Jugoslaviji, ampak samo kolektivne pošiljateve za pomoč narodom Jugoslavije.

Nov naslov našega skladišča je: Warehouse, War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent, 161 Perry St., New York 14, N. Y.

Rev. Strahinja Maletič, glavni tajnik.

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KFRNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

"NOREC"

DRAMA V TREH DEJANJH

BO VPRIZORJENA

V NEDELJO, DNE 10. DECEMBRA

v dvorani S. N. P. J. v Chicagu

KUPITE SI VSTOPNICE V PREDPRODAJI!

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

ZSZ (Zveza slovenskih župnij), ki jo vodijo poleg patra Ambrožiča nekateri razboriti slovenski župniki v Ohio, je zavzela, prvič s svojo zloglasno izjavo leta 1943, da Louis Adamič ne zastopa nikogar, ona pa 400.000 Slovencev v Ameriki, drugič s svojo religiozno akcijo, ki je za dobre ameriške dolarje nakazovala tam lire v podporo, in najbolj pa s svojim bojem proti SANSu v obrambo ljudi, katere je sedaj skrajno obsodil sam njihov nekdanji duhovni vodja dr. Lojze Kuhar.

Glasi gospodov, kateri se med ameriški Slovenci tako vneto bore proti širjenju "komunizma", tam pa za škofa Rožmana, kateremu sta se letos izneverila bivši ministri Franc Snoj in dr. Lojze Kuhar — oba vplivna klerikalna voditelja, je še zmerom Ameriška domovina. Ta je v člankih in noticah, ki jih pišejo vanjo v glavnem pater Ambrožič (včasih s podpisom, včasih brez njega), father Omañ, kaplan Slapšek, župnik Jager itd., naš narod zmerom "svarila", naj ne "naseđe komunizem" in SANSu, ki je zavozil to organizacijo pod Adamičevo komunistično marelo, kajti ameriška vlada točno pazi, kaj smo, kaj delamo in s kom držimo. Nu, in sedaj, ko apelira nanje celo sam bivši glavni urednik ljubljanskega "Slovenca", naj neha go podpirati gibanje (domobranstva), ki služi Hitlerju — kaj bodo sedaj storili? Ali je bil SANS v pravem, ali oni?

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

"Am. domovina" piše v uvodniku z dne 15. novembra, v katerem se raduje izjave Mrs. Marie Prislavcove in njene ločitve od SANSa, med drugim:

"Ponavljamo, da smo kot katoličani tega izstopa gospe Prislavcove (iz SANSa) od srca vesel in ji čestitamo na njeni odločitvi... Tisti trenutek, ko se je postavila na stališče, da podpira 'notranjo revolucijo' na Slovenskem, ni SANS več zastopal vseh Slovencev v Ameriki in ni več delal za vse Slovence v starem kraju... Kasnejše delo SANSa se je vedno bolj očitno pokazalo, da sovraži in blati oni del Slovencev in starem kraju, ki se niso hoteli ukloniti komunističnemu vodstvu... Nas (pri Am. domovini) razna razkrivanja niso prevzela. Nas tudi ni prevzela propaganda, ki nekatere ljudi omoti, da ne vidijo resnice. Resnica namreč ni odvisna od modernih sredstev propagande, ki osvaja one, ki nimajo časa, da sami mislijo. Ker resnica vselej zmaga — včasih prej, včasih kasneje — smo prepričani, da bo tudi ameriška katoliška javnost kmalu vsa uvidela, kam so jo hoteli speljati nekatera gospoda okrog SANSa... Vodstvo SANSa v svoji nerazumljivi tolerančnosti tega (smisla za politične kompromise) ni razumelo in danes SANS ne ve, kaj bi počel — in umira. Naj v miru počiva..."

vo blagajno, zahtevajo sedaj še blagajno JPO-SS, da bi se to "zafučali".

Kam bo šla pomoč v blagu, ki ga zdaj zbira med Jugoslavo v Ameriki religiozna akcija pod okriljem ZOJSA? Prej omenjeni list razlaga, da to zbrano blago ne more v Slovenijo, pač pa ga lahko "spravimo" v Italijo in v par krajev v Dalmaciji, ne pa v Ljubljano. Pa vprašuje: "Zakaj pa potem ne povedo, da nabirajo za te in te, ne pa za Slovenijo?" Tem gospodom bi nič ne pomagalo, neglede kako bi povedali, ker če je stvar dobra, ji nasprotujejo. Ampak, za koga pa se je nabiralo blago v slovenskih župnijah, n. pr. v Clevelandu? "A. d." je pisala, da se ga je nabralo izredno veliko in da bo o tem še "pisala". Ker pisec te kolone ne hodi k maši in pridigar, ne ve, če so gospodje s priznecem kaj pojasnili, da-li gre tisto nabrano blago v Ljubljano, ali v Italijo. "Am. domovina" namreč ni o tem nič več poročala, čeprav je obljubila, da bo. Ampak iz njenega namigovanja, da gre blago "lahko v Italijo", bi bilo sklepati, da o tem nekaj ve. Tudi priznava, da so pomoči marsikje potrebni in iz Italije prihajajo obupni glasovi. Tako se prav lahko pripeti, da potreščine, ki so jih nabrale slovenske in druge župnije, gredo v Italijo, v deželo, ki je bila z nami v vojni in je deloma še Ameriški UNRRA, ki ima menda v področju tudi prej omenjeno v župnijah nabrano blago, pomaga kjer more, sedaj največ Italiji in na drugem mestu Grčiji. Jugoslaviji pa je pomoč nedavno šele obljubila. "Svetovni dnevnik" v Clevelandu je tolmačil, da jo je Tito odbil.

Religiozna akcija ZSZ ni bila še nikoli razjasnjena. Dočim SANS in JPO-SS svoje dohodke in izdatke točno vodita in račune v podrobnosti objavljata, pa Z. S. 2. ni povedala drugega kot koliko je nabrala in da se denar vlaga v New Yorku, na račun tu nabranih dolarjev pa se v Ljubljani tala lire. Nabranega je bilo okrog \$15.000, nikoli pa ni bilo nikjer objavljeno, komu so jih izročili in na čem imajo ime so vloženi v New Yorku. Privatno so tolmačili, da vrši vsa posredno službo Vatikan. Potemkaj bi bilo tistih \$15.000 sedaj njegovih, ker je zanje razdelil liter potrebnim v Ljubljani. To je bilo, dokler je še Mussolini gospodoval v nji. "A. d." pravi, da so še vedno na varnem tukaj in v vladnih obveznicah. Nikdar pa še ni bilo pojasnjeno, kdo je z njimi spekuliral, ko je kupoval tam lire in vložil tukaj zanje jamstvo v dolarjih. In kdo je sedaj lastnik tistih dolarjev?

Chicago Tribune z dne 16. novembra ima na prvi strani kar tulin v barvah z naslovom "A Debt Long Overdue". Predstavlja starca, ki mu je ime "Zgodovina", s tehnično v roki, kakor jo drži n. pr. dama "Justica". Na eni strani tehnično so ameriške milijarde, potrošene v pomoč Rusiji, na drugi strani tehnično pa je visoko dvignjen prazen predal in na njemu napis "Russian Aid Against Japan". Taki kartuni med nepoučenimi vlečejo. A med maso volilcev niso, čeprav je Tribuna, ki ima milijonsko cirkulacijo, priobčila ž veliko takih karikatur, še več pa je objavila proti Rusiji pisane hujkanja.

DNB (nemška novinska agencija) je dne 13. novembra poročala, da znašajo ruske izgube v 41 mesecih vojne 32.000.000 ljudi, med njimi 13.400.000 mrtvih. Morda niso tolikšne, a se vendar ogromne. V teh silnih žrtvah je zapopadna tudi pomoč, ki jo nam daje Sovjetska unija v vojni proti Japonski. Življenja so navsezadnje več vredna kakor pa milijarde v zlatu in v blagu.

Katoliški škofje se obregli ob Rusijo

Katoliški škofje v Ameriki so na svoji nedavni konferenci v Washingtonu med drugim razpravljali o bodoči Poljski, o baltskih in sosednih državah, "po katerih meče Rusija svoje oči", ter odločno izrazili zahtevo, da naj se kaj stori v preprečitev razkriziranja v krajih nad katerimi hoče Rusija zavladati.

AMERIŠKI VOJAKI v prodiranju po otoku Leyte na Filipinih.

Nam niso verjeli! Ali bodo dr. L. Kuharju?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

glede na politične in svetovno nazorne razlike, postavite v skupno fronto proti sovražniku, da ga s skupnimi močmi preženete s svete zemlje naše domovine.

Potem sem nehal govoriti na željo, ki je prišla od tam. Dogodki v domovini pa so šli svojo strašno pot naprej. Ogledmo si sliko našega položaja. Kako grozna je!

1. Prišli smo tako daleč, da slovensko časopisje, nekdanji glasnik narodne svobode, danes pod starimi imeni in s starimi uredništvi, objavlja udanostne izjave sovražniku, ki je domala uničil i narod i zemljo našo.

2. Prišli smo tako daleč, da so najvišje slovenske kulturne ustanove, naš ponos in jamstvo za naše trajanje kot narod, po svojih najvišjih predstavnikih klečeplazile pred sovražnikom in dajale izjave udanosti onim, ki so nas uničili, potepali našo kulturo in iztrebili naše kulturne delavce.

3. Prišlo je še do hujšega. Prišlo je do sramotnega 20. aprila 1944, ko so slovenski fantje pod vodstvom zrelih slovenskih ljudi prisegli pred nemškim generalom — da ponovim besede tega generala — "da se bodo skupaj z nemško vojsko, vojaškimi S. S. oddelki in policijo borili...", prisegli Hitlerju zvestobo, ko se tulijo sveži grobovi, ki so jih Hitlerjevi zločinci natrosili po naši zemlji. In naši slovenski fantje, obklebani v nemške uniforme, stiskajo v rokah orožje, ki ga je dal sovrag, so defilirali pred slovensko vladno hišo v Ljubljani, na kateri je visela slovenska trobojnica ob Hitlerjevi cunji s kljukastim križem. In našel se je slovenski list, ki je to nazval: "Prisega časti in zvestobe". A našel se ni nobeden, ki bi bil zavlil: Dan sramote in narodnega izdajstva!

4. Vrhutega so se našli neki duhovniki, ki so dne 16. junija letos objavili resolucijo, v kateri izražajo udanost in pomoč obstoječi — torej nemški 9. oblasti — in to v trenutku, ko so širom 'avantinske škofije in v polovici ljubljanske škofije zaprte donala vse cerkve, in desetkrat toliko duhovnikov, kolikor jih je glasovalo za to resolucijo, gnije po nemških ječah in taboriščih ali pa tava po izgnanstvu.

Po slovenskih hribih in dolinah pa odmevajo bojni klici za ubijanje bratov, mesto da bi se po njih razlegala sveta jeza slovenskega naroda proti sovražniku, ki nas je počasi ubijal celih tisoč let in se je namenil, da nas iztrebi popolnoma v sedanjih vojni.

Zunaj v svetu, na svetovnih frontah, pa se lomi in ruši obdobje nemške trdnjave, zunaj v svetu pa vriskajo narodi, ki so bili kakor mi zasluženi, a so skozi vse trpljenje držali zvestobo do svoje narodne časti ter ljubeče sprejemajo zaveznike, katerih meč razbija nemško pošast in vrača narodom svobodo.

In mi? Oglejte si to sliko. In dajte odgovor na vprašanje: Kako je bilo to mogoče?

Spričo tega tako žalostnega položaja naše domovine tik pred osvoboditvijo, nam je narekovala vest, da storimo zadnji poskus, da se reši, kar se da rešiti. Sklenili smo, da odpotuje od tukaj g. Franc Snoj v domovino. V tem trenutku, ko vam govorim, se nahaja že v Sloveniji in sicer na sedežu Osvobodilne fronte. Riskal je svoje življenje, da pomaga rešiti narodu čast, tisočerm mladim fantom pa življenje.

S sedeža slovenske Osvobodilne fronte vam se bo javil, vam, svojim somišljenikom, vam fantom, ki ste proti svojemu prepričanju prisegli dne 20. aprila zvestobo Hitlerju, ki je po vseh krščanskih načelih vaš sovražnik. Poslušajte njegova navodila. Pomagajte mu, da bo uspeh popoln. Čas hitro beži.

Prihodnjic bom povedal še druge razloge, zakaj je prišlo do te odločitve, ter nujne posledice, ki iz nje izhajajo. — Na svidenje!

GOVOR DOMOBRANCEM (II. del)

Govoril dr. Lojze Kuhar v Londonu 10. septembra

Zadnjič sem vam sporočil, da se nahaja g. Snoj pri Osvobodilni fronti v Sloveniji, da poskusi popraviti, kar bi se med slovenskim narodom nikdar zgoditi ne smelo: bratomorna vojna in sodelovanje s sovražnikom. Zakaj je prišlo do te odločitve?

Govoril bom odkrito, v zavesti si vse svoje odgovornosti do vas in do sebe.

Poleg splošnih razlogov, ki sem jih

The Laborites and Liberals Are Getting Organized

A new political wind is blowing. The returns from Tuesday's election contain astonishing items. Groups are becoming politically conscious. People are learning that they can represent their genuine interests and ideals at the ballotbox. Our two-party system as we saw it in operation recently is not merely two sets of political machines running to ensnare voters. The composite of groups which elected President Roosevelt was not a party at all in any accepted sense. Millions of men and women without party ties lined up for what they wanted.

If this meant merely that there has been a great increase in independent voting, that would be cause for celebration. In New York State the Liberal party polled more than three hundred thousand votes; and the ALP more than four hundred thousand. Just about one-fourth of voters of this state recorded their choices under labor auspices. Labor does much more than hold a balance of power. It has gone far beyond the stage. And the great majorities piled up for Roosevelt in Chicago, Los Angeles, Detroit, Cleveland, Boston were not marshalled by the regular Democratic machines. They resulted from cumulative efforts of countless citizens who did not care for the Democratic Party as a party. Such a decisive independent vote is a sort of national insurance against political decadence.

But the real significance of what has happened goes far deeper. These citizens who won the election for President Roosevelt are not merely independents. They are laborites and liberals. They voted for Roosevelt because he stands for an ideal and a program. Because he ran on the Democratic ticket they voted for him—outside of New York state—with a Democratic ballot. But they are not Democrats with a big D. They would much prefer to have candidates of their own, a program cut to the measure of their purposes, a party which they can control.

The hoped-for transformation has in many localities passed beyond the balance-of-power and choice-of-evils stage. More than one candidate in far-separated localities was actually nominated and elected as the result of activity completely outside the regular party apparatus. The liberals and laborites are getting organized. They are learning the political game. Transcending the role of kibitzers and mourners over political corruption, they have achieved a dynamic of their own. —The New Leader.

A Struggle for Control of World Airways

The international conference on civil aviation now meeting in Chicago, has given little encouragement to those who believe that, with the world growing smaller every year, all the nations must learn to get along with one another under some sort of supra-national authority. This conference, even more than previous conferences on relief and rehabilitation, food, and monetary stabilization, could have drawn the pattern for the peaceable settlement of issues likely to lead to international conflict; and certainly the coming struggle for control of world airways has more potential trouble involved in it than any other single branch of trade or commerce. The temper of the conference was indicated by its abrupt dismissal of the far-sighted Australian-New Zealand proposal for the internationalization of the aviation airways as praiseworthy but impractical idealism. The big-power battle was drawn between the American and British plans. Opposed though we are to certain restrictive features of the British plan, we thoroughly endorse the proposal for a strong world airways authority to allocate routes, frequency of service, and rates; over the American proposal for unbridled competition. Even more, we favor the Canadian compromise proposal which would apply to international airways the highly successful principles of the Civil Aeronautics Board in this country; international regulation of world air routes in place of restrictive trade barriers, and freedom of competition (but no cutthroat competition) with the best operator getting the business. Instead, the delegates seem to be accepting the American plan for wide-open competition: a plan distinguished by excessive nationalism, impelled by the short-sighted greed of American operators, and fraught with the perils of a new and particularly vicious trade-war.—The Nation.

The Only Question

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

The November 7th election resulted in a victory for the Democratic party. But it did not advance the cause of democracy.

There is still the same big problem to be solved, the problem of how the wealth of the world can be produced and distributed in a manner that will result in security instead of uncertainty, happiness instead of fear, peace instead of war, democracy instead of dictatorship.

It is alarming to reflect that both major parties campaigned on a principle that is dead. Both declared their faith in what they called "free" enterprise. But the fact is that the free enterprise economy has run its course and can no longer serve to keep civilization from collapse. The policy-makers of two old parties, the men who wrote the speeches, rigged the issues and coined the slogans, know that. The people who voted didn't know it. At the most critical period within the lifetime of any living American, the voters were herded into line by words which were intended to confuse and not to enlighten.

Free enterprise died in 1929. The new way of life made its entry upon the stage of history at the same time.

Had not the government accepted responsibility and imposed controls upon the American economy and American business, starvation, class strife and national collapse would have been the nation's fate.

Had not the government extended its authority and increased its responsibility to the point of financial

ing the larger industrial plant that was needed for war, the war would have been lost by America and won by Germany—because Germany had already taken the initiative in functioning as a controlled economy.

Free enterprise did not meet the needs of the people in the years following 1929. Free enterprise did not equip and fight the war. And free enterprise will not enable civilization to live in the future. Those are facts that are clear to anybody who can understand and analyze the course that this and other nations already have taken. They are facts that can not be voted away.

Economic and social controls on a broader front, controls that will reach deeper into the lives of every person on the earth, is the future way of life. That is the decree of forces beyond human control; men and women can wisely conform to those forces, but they can not resist them. It is the edict of evolution, the necessary and inevitable result of man's approach to abundance, freedom, as it was known in the competitive era, is dead.

Socialization and control is the way of the future. The politicians didn't talk about it, but they can not reject it.

The only question that this and future generations will decide is whether social control will be democratic or autocratic... whether it will be control of the economy BY the people and FOR the people... or control of the

THE MARCH OF LABOR

Business Rivalry May Split Allies

British Frightened by Possibility That Americans May Crowd Them Out of Foreign Markets

The way Uncle Sam and his Allies have hung together in this global war is probably without parallel in the history of the world. If we are to achieve enduring peace after the war, we must find a way to continue those good relations. Can we do it?

So far as the plain people of the various nations are concerned, the answer is "Yes," but the plain people, as a rule, haven't a great deal to say about foreign policies. The bankers, the industrialists, the diplomats and the militarists look after that.

At the moment the greatest menace seems to be the frantic desire of business men to secure foreign outlets for their trade. This is understandable, but it should not be carried too far, as it has been in so many instances in the past.

Sir George Schuster, a typical British Big Business man and member of Parliament, urges that Uncle Sam curb his exports, so as to give Britain a chance.

"We are frightened at what we read about your country's preparations for post-war industry and export," he says.

If the business men of our chief ally are "frightened" before the shooting stops, what can we expect after the war is over?

If the United States limits its foreign trade, where will it find markets for its products? Sir George suggests that we should "concentrate on raising living standards at home." He has something there.

Within the confines of the United States, our business men have the richest market in the world and it is capable of tremendous expansion. Millions of our people—perhaps as much as a third of our population—are without proper food, clothing and housing. No one questions that statement.

If we raised the living standards of this "submerged" segment, our business men would not have to worry very much about foreign markets.

Let no one imagine we are advocating that Americans abandon foreign trade altogether. That would be absurd, but it would be equally absurd to exaggerate the importance to Americans of foreign trade.

There has never been a time in the last 50 years when we exported more than 6 or 7 per cent of our total production.

That runs into billions every year and, therefore, is not to be disregarded. But, the comforting fact is that we are less dependent on foreign markets than any other country, with the exception of Russia. Our business men and politicians should not overlook that important fact.—Labor.

CONSUMERS GOUGED BY VITAMIN MAKERS

Americans are paying outrageous prices for vitamins because a group of manufacturers have conspired to eliminate competition and keep up costs.

That was one of a number of charges lodged against 17 companies by the Department of Justice, in a suit filed in Federal court at Chicago.

Among the companies named were the duPonts, Morgan-controlled Standard Brands, Quaker Oats, Gelatine Products, Borden and Carnation Milk companies, Nestle's Milk Products, Parke-Davis, E. R. Squibbs, Winthrop Chemical Company and the Charles Bowman Company.

AVIATION GASOLINE

More than 550,000 barrels of aviation gasoline are now being produced daily in the United States. That is more than is rationed to the 25 million automobiles on the road.

economy—AND OF THE PEOPLE

—by and for the power and advantage of a dominant class. The question is whether the future will be democratic or fascist.

ARGENTINE BEEF VERSUS AMERICAN PORK

The faltering policy of the U. S. A. toward our southern good neighbors seems to be getting nowhere fast. Our threats led to economic sanctions which are too slight to do much damage to Argentina; but they arouse no enthusiasm among other Latin-American countries, which fear that the economic power of the colossus of the north may someday be used against them too. The shipping embargo does not stop Argentine exports to the U. S. A. in their own ships; trade also continues uninterrupted between the fascist country and other Latin-American republics and Britain.

These republics of the western hemisphere, like other small States, want a voice in all postwar settlements. They want higher prices for exports.

The Manchester Guardian commented: "The U. S. is going rather far in its coercion... We Britons like the Argentine brand of fascism as little as does Mr. Cordell Hull, but we also prefer Argentine beef to American pork..."—From The New Leader.

Neither a borrower nor a lender be; for loan oft loses both itself and friend.—Shakespeare.

IN THE WIND

From THE NATION

In hiring contract-termination negotiators, the War Department requires "a present earning capacity exceeding \$10,000 per annum and preferably \$20,000 and upward." That eliminates all civil-service career employees, regardless of experience and ability. And the job pays only \$6,500.

Advertisement in Chicago street cars: "The Fifth Freedom—Freedom from high funeral costs. Lain and Son Funeral Directors."

In South Africa, the Dutch Reformed Church Synod of the Transvaal has adopted, without a dissenting voice, a resolution opposing the marriage of Afrikaans-speaking (South African Dutch) citizens with English-speaking citizens.

An editorial attacking the CIO, in the Memphis "Commercial Appeal," makes an exception: "Of course there are many CIO leaders to whom communism is as repugnant as it is to the Daughters of the American Revolution."

From a letter by a Coast Guardsman to the "Detroit Free Press": "Now and then a civilian gives me a lift; buys me a drink. When I thank them, they usually reply, 'Well, it's the least we can do for you fellows in the service.' It's little comfort to fight for a drink, a lift, a glad hand. What I want is that the future is free of war. I don't want anyone to feel indulgent toward a young lad because he may be killed."

An anonymous circular takes exception to the Wagner act's provision requiring reinstatement of employees who have been dismissed for union activity: "In ordering an employer to take back an undesired employee, the (New) Deal was forcing two people to associate with each other when one, at least, did not wish to do so; the unwilling one had to pay the other also. This is violating the very fundamentals of freedom."

Thomas F. Woodlock, the philosopher of the "Wall Street Journal," on the origins of fascism: "The 'Popular Front' is the first sign of a degenerative disease in a 'democratic' state such as ours, which, if unchecked, finally results in the 'single-party state' and the all-powerful 'leader'—in other words, the very thing we are all supposed to be fighting—fascism!"

Festung Europa: The Völkischer Beobachter complains that Czechs on the streets of Prague these days too often have "an irritating smile." Between 60 and 65 per cent of the population of Holland has been affected by the floods let loose by the Nazis.

DANGER AHEAD! G. I.'S POISONED ABOUT WORKERS

Vet Says Soldiers Rarely Hear Good Reports About Labor

Federated Press reports a kick from Bloomington, Ill., home town of Pfc. Robert Jones, a marine veteran of Guadalcanal who is back home on furlough, which may indicate a studied plan to use the veterans of World War II to oppose unions and put labor in its place when the time comes that workers are again searching for jobs that can't be found.

"Most of the labor news we got was bad," FP quotes Jones. "We rarely heard anything good about labor."

The story doesn't tell who is responsible for the sending of the news or the attitude of the military brass hats concerning it. However, newspaper readers in most local communities know that, while strikes were always played up in the news stories, huge profits and actual sabotage was given minor position on the inside of the profit system's newspapers.

If soldiers come back home with a gripe against union men who served on the industrial front the work of a future native fascist demagogue will be able to get off to a good start when veterans compete with non veterans for a chance to work for the masters of the "free" enterprise system which both Roosevelt and Dewey are determined to save at all costs.

We should not ask who is the most learned, but who is the best learned.—Montaigne.

I never was ruined but twice—once when I won a lawsuit and once when I lost one.—Voltaire.

Don't Rely on the Government

Those who expect too much from our profit-interest-dominated federal government in the way of social and economic reforms are world's prize optimists. And optimism, carried to extremes, is equally as anti-social as is extreme pessimism.

Take this question of housing: Our headquarters town, for instance, has long been in need of modern, more liveable homes for the low and even the middle-income people. Overbuilt during temporary booms, such as the first world war boom, it has had more than its share of shanties, shacks and condemned apartment houses (which, strangely enough, are allowed to be used). As a matter of fact, disgusted, public spirited citizens have been heard to term Superior a sprawling slum, with only a sprinkling of decent housing, along the edges, for the fortunate few. But regardless of the antiluvian nature of the accommodations, the rents were always comparatively high.

Then came World War II, bringing another temporary boom to our town. All the shanties were packed to overflowing and new housing was desperately needed. Uncle Sam stepped in, but his housing, naturally, was controlled by profit interests at both ends, local and national.

Our local housing authority reassured the real estate interests, at the start of construction, that most government houses will be of a very temporary nature, and will be torn down when the war ends. The result: Government slums added to the private profit slums.

We note that the National Housing Agency, too, reassures the real estate interests in its new releases. "Practically all public housing now built is of temporary construction and is to be removed after the war need has been served," announced Administrator John B. Blandford, Jr., in a recent news release.

Is it temporary because of the lack of good building material? No! Mr. Blandford makes that clear by saying that "all private war housing is of permanent construction planned to be absorbed into the regular housing supply of the community after the war."

The moral is clear: "The low-income man is a fool to rely on government-sponsored housing reform in our profit-dominated society. If he wants to get a modern home, he should look into the possibilities of building one cooperatively, together with others of his group."

The idea is not a new one. It is being applied, successfully, in a growing number of American cities. Having applied the theory and practice of consumer cooperation to home building, tens of thousands of low-income Americans already enjoy the comforts of truly modern homes that would be the envy of even the most fortunate tenants of private profit slums, such as those of Superior. —The Co-Operative Builder.

The Dirtiest Campaign

The nation has just seen the dirtiest campaign in a generation. Also the most dishonest one.

So far as the old party politicians were concerned, issues were something to be avoided and arguments were something to confuse and befuddle rather than to enlighten.

Personal references were insincere and false—and both sides were equally guilty. Literature appealed to the basest in human emotions—especially a last-minute booklet issued by Republicans which bore obliquely upon racial prejudice.

Those voters who listened and read must have been ashamed of their own campaigns—if they had any self-respect to begin with. About the fairest crowd—and the most maligned—was the Political Action Committee, with which Socialists disagree as a matter of economic principle and political policy.

Well, now the votes are in and Labor's candidates have been elected. The question is now: "Where do we go from here?" Will Labor be satisfied to trust the president until the end of the war, creates unemployment, increases class division, promotes group rivalries and brings an international set-up based upon the control of the world by the victor nations?

Or will the organized workers of America, now that they have passed the crisis of the election, use their power to set up an independent political group that will no longer be a mere adjunct of the Roosevelt machine?

The campaign was disgraceful. And the election didn't really settle anything. The same old problems at home and abroad—problems that threaten to breed depressions, fascism and more wars—confront the American people.

The same class and group interests promise to divide the nation after the common danger of war ends.

And a new abundance gives future statesmen the choice of capitalist unemployment, fascist control or democratic Socialism.

Viewing those choices and remembering the insincerity of the campaign of 1944, who can feel optimistic about what America is likely to be ten years hence?—Reading Labor Advocate.

HERO IS CORRUPTED BY BUSINESS MEN

Air Officer Accepted Bribes For Providing Safe Berths For Privates

NEW YORK, Nov. 8.—How the brilliant record of one of the nation's heroes was tarnished by unscrupulous business men was revealed here recently with the arrest of three wealthy thread manufacturers for corrupting Major Walter V. Radovich, an army combat pilot and holder of the Distinguished Flying Cross and a coveted British decoration.

Agents of the Federal Bureau of Investigation declared that Radovich, after spectacular service in the China-Burma theater, was brought home and stationed at Mitchel Field, where he recruited a unit for the Air Commandos.

Safe Berths for Sons

He admits having accepted \$7,000 in cash and many valuable gifts from Jerome Usdan, Samuel Bayer and Elias Bayer for releasing two privates, sons of Usdan and Samuel Bayer, after they had been enrolled for Commando service.

Radovich was sent back to the Asiatic theater, but worry over what he had done affected his service. He went to his commanding officer and made a clean breast. The money, he said, had been invested in war bonds, and when he got back to the United States he

sold them and gave the money to the army.

Radovich has been released from combat duty, but no criminal charges have been lodged against him. Usdan and the Bayers are held under \$5,000 bail each, and the F. B. I. is looking for other conspirators.

HE'S WONDERFULL

Th statesman throws his shoulders back and straightens out his tie. And says, "My friends, unless it rains

the weather will be dry." And when this thought into our brains

has percolated through, We common people nod our heads and loudly cry, "How true!"

The statesman blows his massive nose,

and clears his august throat, And says, "The ship will never sink so long as it's afloat."

Whereat we roll our solemn eyes applaud with main and might.

And slap each other on the back, the while we say, "He's right!"

The statesman waxes stern and warm,

his drone becomes a roar. He yells "I say to you, my friends, that two and two make four."

And thereupon our doubts dissolve, our fears are put to rout. And we agree that there's a man who knows what he's about! LABOR, Washington.